

Ezen lapok minden heten négyyszer, u. m. kedden, csütörtökön, pént. és vasárnap jelennek meg. Előfizetési ár félévre Buda-pesten házhoz-hordással 5 ft., borítékban 6 ft., postán borítékban 6 ft. ez. p. A hirdetések minden apróbetűs hasábjáraért 5 (öt) ez. kr. fizetnek.

Csütörtök

602.

Junius 3. 1847.

Előfizethetni helyben kiadóhivatalban, hatvani utczán Horváth-házban 483ik szám alatt földszint, és minden királyi postahivatalnál. — Az a u s t r i a i birodalomba s külföldre menendő példányok csak a bécsi császári postahivatalnál rendelhetetnek meg.

BUDAPESTI HIRADÓ.

Előfizetési figyelmeztetés.

F. hónap végével, BUDAPESTI HIRADÓ-nk 1847ki 1ső félévi folyama lejárván, ezennel második félévi (julus—decemberi) új folyamára előfizetés nyíltatik.

Mint hogy pedig legfensőbb rendelet folytán a nmgu budai kir. udv. kincstár által (l. Hiradónk 592ik számát) olly hírlapokért, melyek hetenkint kétszer küldetnek el, a postadíj félévre 48 pengő krról 1 ft 12 krra, ollyanokért pedig, melyek hetenkint kétszernél gyakrabban küldetnek szét, 2 pengő forintra emeltetett: ennél fogva kénytelenek vagyunk az eddigi szokott félévi postai előfizetési díjt, a legfensőbb rendelet értelmében, hetenkint kétszeri szétküldésnél 24 krral; 4széri küldésnél pedig 1 ft 12 krral pengőben emelni. — Szabad akarattól függ egyébiránt a t. előfizetőknek lapjainkat olly helyekre is, hova eddig négyyszer küldetnek, csak kétszer jártni. Előfizethetni e szerint a bekövetkező 2dik félévre Buda-pestén házhozhordással boríték nélkül 5 pftal; postán, hetenkint borítékban kétszer küldetve 6 ft 24 krral pengőben, postán hetenkint borítékban négyyszer küldetve 7 ft 12 krral pengőben. Jelentjük egyszersmind, hogy azon esetre, ha alázatos folyamodásunk, mellyet legfensőbb helyre terjesztünk, lapunk s előfizetőink érdekében, szükségesnek ítélünk, kegyes meghallgatást nyer, később azt, mennyivel a 4széri küldetésért most több fizetelnék, visszatérítendjük.

Az előfizetés elfogadtatik Pesten hatvani-utczai 483ik számú Horváth-házban a kiadó-hivatalban és minden magyar- s erdélyországi kir. postahivataloknál. — Külföldre jártni kívánt példányok iránt a megrendelések csupán csak a bécsi cs. kir. főposta-hivatal útján történhetnek.

A B. P. Hiradó szerkesztősége.

TARTALOM. Magyarország és Erdély. Kinevezések. Előléptetések. A szabad kereskedés elveinek újabb terjedése I. Megyék: Kiegészítő tudósítás Biharból. Budapesti hírharang. Iparegylet. Honleányok könyve iránt. A pest-vácsi vasút-vonalon f. évi maj. 24kétől 30kalg utazott személyek száma. Külföld. Nagybritannia. Franciaország. Szardínia. Görögország. Amerika. Hivatalos és magánhirdetések. IRODALOM és TUDOMÁNY. Kritikai szemle. B. Jósika Miklós legújabb működése.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

Az északi kerületi főpostai hivatalnál megüresült ellenőrségre Georgievich György, Peterváradján ellenőrködő postászt; a budai főpostahivatalnál megüresült három járulnokságra pedig Tóborffy Lajos, Weidinger Károly és Rösler Móríc postahivatali gyakornokok alkalmazattak.

Frankenburg Adolf — magyar kir. udv. kamarai járulnok — bővebb értesítés szerint — a magyar kir. udv. kancellariánál magyar tolmácsi, egyszersmind sorjegyzői alkalmazást nyert.

A nmgu magy. k. udv. Kamara a sopronyi harminczadhivatalnál megüresült harminczados-segédi állomásra Krieghammer György pozsonyi harminczadhivatali járulnokot, s az ekép megüresült pozsonyi harminczadhivatali járulnokságra Sandhaas János farkasvölgyi harminczadhivatali járulnokot alkalmazta.

A szabad kereskedés elveinek újabb terjedése. I. E czim alatt már értekezünk egy párszor lapjaink hasábjain, de megszakadt fonalunk, mert, őszintén megvalljuk, a szabad kereskedés elvei elterjedése azon időben váratlanul maradt el reményeinkhez képest, és kivált Franciaországban, hova e tekintetben szemünket méltán irányoztuk, az érdekelt hatalma oda birta a dolgot vinni, hogy ezen elvek a tudományos discussio teréről még a gyakorlat mezejére át nem vergődhettek.

Az érintett érdekelt hatalma azonban aligha birta volna a tudományt ezen újabb győzedelmét hátráltatni és megakadályozni: ha közbe nem jöttek volna a szerencsétlen gabonaconjunkturák, mellyek, ámbár a britt szigeteken gyorsabb fejleményre szolgáltak az újabb statusgazdászati tannak, az ebeli törekvéseket a szárazföldön mégis vissza lökték a régi slendriánba, mert a rövidlátó tömeg nézetét — sanctionálták a rettegő kormányok, minthogy a gabonakivi-

tel ellen fölbőszült tömegeket csak azzal vélték lecsillapíthatni, ha azon tárgy kivételénél szigorú tiltórendszerhez folyamodnak, mellynek ugyanazon pillanatban szabad (!) bemene-telén üdvösségüket keresték. (!)

Franciaország, melly többnyire haladás vezéréül szeretné magát feltolni, e tekintetben szerencsétlen szerepet visz, és ezen szerep annyival inkább szerencsétlen, mivel általa sokan tévedésbe hoztatnak, mert sokan mindig haladni vélnék, midőn a francziák példáját követik.

Szerencsétlenség kell pedig ezen szerepet mondanunk, mert sehol sem vlnak olly fontos okok az eddig követett kereskedelmi és statusgazdászati rendszer megváltoztatására, mint épen Franciaországban, hol a socialis viszonyok alapja annyira ingadozik és a boldogtalan hírességű „Babeuf” kárhözatos tanja majd e majlama formában ismét és ismét felmerül, sőt honnan ennek aggodalomteljes szülőtte — a „communismus” — már sok civilisált ország minden zugába is becsempészettetik.

Ha a magas védvám és ennek az illetők által tagadott, de kimaradhatlan mindenkor következménye — a tiltó rendszer — ezen socialis bajokat előidézte: ugyan mikép lehet ezen rendszer megtartása mellett azokat orvosolni? Ez annyit tenne, mint egy sebet meggyógyítani akarni, ha a tör benne marad, vagy még naponkint mélyebben bele szuratik.

Vagy talán abban kételkedik valaki, hogy azon socialis bajoknak nem a véd- és tiltórendszer az oka? Ezen kétséget bajos volna eloszlatni, mert Franciaországnak egész törté-riáját XIV. Lajos óta fel kellett hozni: de épen azért bajos is állításunkon kételkedni, mert ezt csak az képzelheti, ki előtt a mondott historia tökéletesen ismeretlen, mit aligha valaki föl felteheti. Már pedig minden legrövidebb történeli sommázatból is világos, hogy, ha a franczia nép először feudalis aristocratiájában látta köz-elenyésztenek okát, az ennek helyébe nyert új kereskedelmi és ipari aristocratiával csak egynek cserélt fel egynekkel, nem pedig nyomort boldogsággal; mert a földbirtok helyébe a bank, a hitel és az ipar lépett, és a munkások szintyre kiszákmányoltatnak, mint előbb, csak hogy — mások által.

Irodalom és Tudomány.

KRITIKAI SZEMLE.
JÓSIKA MIKLÓS LEGÚJABB MŰKÖDÉSE.

I.

„Sokan előtt hihetlent mondandók; de a költő lelke s kedélye érteni fog engemet: mert a költő lelke magasból szállt alá; s mert a költő kedélye egy szentély, hová a profanum vulgus lábait be nem térnek soha.”
Jósika.

„Az élet ősforrása minden költészetnek. — A társalmi élet határozza meg nemcsak azt, mit teremt a költő — hanem azt is eljé szabja, mikép teremten. Csak kevés nagyszellemnek adatott az erő: uralkodni az ellentétek és ellenmondásokkal tele élet benyomásain, egységet, őszhangot hozni annak műveibe. — Kiegyenlítő az élet és költészet ellenmondásait, az ellentéteket dühös csatáik közepett megszüntetni — csak keveseknek sikerül. Az élet külbnyomásai többnyire szellemi kifolyásokba olvadnak föl — de sokat megtartanak az ósanynghól, annál többet, minél csekélyebb a szellem, mellynek égető ereje által a magában nyers és durva elemnek a felolvasztása történik... Nagy költők csak a hozzá-jok hasznoltok képek felfogói! — Olly hypothesis ez, mellyet az ezredév vén tapasztalás megdönthetetlen igazságá helyegze. Minél finomabban és szabadabban ki van művelve az élet, minél egyenletes a tömeg műveltsége, annál nagyobbak, halhatatlanabbak azon költők és bölcsészek, kik szellemkormányzóul a tömeg föl emelkednek. Így volt ez a görögöknel; kiknél a poesis élet, és az élet poesis volt. Nemcsak testi képzettségök szolgált eszményünkül plastica s festészetben: hanem szellemi műveik is mintakul szolgálnak, mellyek szerint dolgozni törekszünk, legalább kellene törekednünk. Jól mondja egy szelleműs író: „Die Grazien, zu deren Antlitz wir erst aus tausend Schleiern uns hindurchar-

beiten müssen, hatten dem Griechen, frei lächelnd an der Wiege gestanden.”

Költészet és művészet e népnél nem volt történetes szükséglete a műveltebbek- s jobbaknak, — költészet és művészet náluk az élet kiegészítő része volt. Az erő, szépség és erény értele nemcsak kevés választottak nyomoruan betanított, fejébe vert — hanem az egész nemzet tulajdona volt; e fenséges, magasztos istenszerű érzelmű művészeti teremtményekben csak még tisztábban, félreismertlenebbül tükrözödek vissza; a görögöknek tehát a művészet nem volt csupán fényűzési tárgy, hanem nélkülözhetlen elvességséglet, melly nélkül az életet nem is tudták gondolni. — Ott egy költőnek sem juthata eszébe, Jósikának idézetül folhozott sorait ajkaira kibocsátani. Sőt ellenben: a költő mindig a néphez intézte lelkesült költemeit: és jaj Görögön költőjének, kit a nép nem értett volna!.. Maga magát költőnek tarthatta volna ugyan, de a nép csak kigúnyolja, kineveti vala őt, ... mert ollyasmint kellett gondolnia s mondania, melly e nép művészet-sphaeráján egészen kívül esik; minthogy pedig e sphaera az általános szepet és igazat egész kiterjedésében, foglalá magába, minden esetre valami nemigazat, nemszép kelle gondolnia s szavakba öltöztetnie, hogy meg ne értett legyen. A görög nép előtt csak a rút, az emberietlen vala érthetetlen... Mint megváltoztak az idők? — Minő szetrongyolt, szag-gatott a mi életünk! Mennyi neme a műveltségnek, és e műveltségek mi sokszéri alakuk. A görögök magasztos humanismusa undorító pártasaholássá fajult; a szép általános érte kibílt; alig pislog e „modern hellenek” — a francziák közt némi szikrája az általános kellemnek, de melly nekik annyit előnyt nyújt ugyszólván az egész emberiség fölött. Valamint vallási al-lodalmi s társalmi állásunk egészen más lön, úgy irodalmunk — egy művészetünk is... Nálunk ezen legkevesebb esodálk o z h a t n i. Hol annyi és olly összeütkező a szabadalom — ott szellemi tekintetben is iszonyu távnak kell a többé s kevesbbé műveltek közt tátongni. Hegyek- és mélysegeknek! S milly kevesen állnak e keskeny csucson, és milly tömör-deken senyednek el ama piszok, sötét völgymelyekben, mely-

Mint nálunk nem régen divatozott a „semmit rólnak nélkülünk,” úgy divatozott Franciaországban: Tout par l'industrie, tout pour elle! (Mindent az ipar által, és iparért!) és mindkét esetben a tömeg azt harsogtatván, azt gondolta: no most ő az ur! pedig a tömeg mindig csullá lett. Különbség csak abban van, hogy nálunk hamar kibűt a szeg a szákból, de Franciaországban azon hitagozat fonalán a véd-és tiltórendszer egész tökéletességében fejlett ki, és a — „Tout par l'industrie” igazsága a legszebben beállott, úgy, hogy még könyezend is miatta Franciaország; hanem a — „Tout pour elle”-nek nyoma csakugyan nincs, mert a munkás „industrie” mezelenül jár és éhen hal, és az iparosok minden osztálya annyira elégtelen és elkeseredett, hogy minden alkalommal nyílt ellenség gyanánt kések a status ellen kikelni, azt nem is említvén, hogy sok nevezetes ipar-ágak (mint a hajógyártás a vas rendkívüli, mesterséges megdrágítása miatt) épen a tiltórendszer következtében lebilincseltek.

Mind ennek véget csak a szabad kereskedés vehetne, és vetend is, abban bizonyosak vagyunk; de a haladás pályáján ellankadt Franciaország, úgy látszik, e tekintetben mások által fog megelőzteni. Azért szomorkodásunkra megakadt értekezésünkhöz új örömmel fogunk, minthogy a francziák pauszáló tespedésök irányában a berlini és bécsi szabad kereskedés melletti mozgalmak, vigasztalnak benünket és erősítnek nézetünkben, hogy a szabad kereskedés elvei folyvást mindinkább terjednek.

Berlinben ugyanis nemcsak egy formalis „Navigationssacte” behozatala, melly a kereskedés szabadsága ellen indítványoztatott, és melly által annak elvei legérzékenyebben sértettek volna, megbukott, úgy, hogy az egyesült országgyűlés elibe nem is fog kerülni; hanem az egész adórendszer is olly reformoknak néz elibe, mellyek mind a kereskedés szabadságának kedveznek és azt elősegítendik. Egyébiránt a szabad kereskedés érdekei közvetlen előmozdítására még egy „Freihandelsverein” is alakult, mellyhez annál alaposabb reményeket szabad csatolni, mivel a Zoll-verein, ezen a szabad kereskedésnek kisebb mértékben min-

lyekben előítélet, bős örültse, vak tulbecsése a legsilányabb erőnek uralkodnak s egymást kölcsönösen ostromolják?... Ki a hegyen áll, azt természetesebben kevesebb értik, mint azt, ki mélyen alant a feneken fetreng, és a szük völgymedret vad larmájával könnyen betöltheti. Minél kevesb műveltség az alant-ságban, annál könnyebb a költőnek, ki magas lépesőre nem emelkedik, az alsóbb régiókban megérteni! De ha a költő föl emelkedik zúgó szárnyain a költészetnek, nemcsak gyermeki érzelmét, rejtélyes hitet hord kebleben — ha kipleitét átható, tagláló értelem is ékíti... akkor teljes joggal nevezheti kedélyét szentélynek, mellybe, s mellyhez föl a profanum vulgus lábait el nem juthatnak soha. Ennek oka, miért tesszik vagy nem tesszik nálunk némely költő a tömegnek, teljességgel nem a magyarságban keresendő; hanem azon költő műveltségének nagyobb vagy kisebb általánosságában.

Egészen ellenkezőleg a classicus görög néppel, hol csak az tetszhetett, mi az egyetem es nép kifejezése volt: jelenünkben csak az tetszik, mi nem hat túl valamely osztály nagyobb vagy kisebb felfogás erejének szük körén. Mint hogy az elvontan szepet és jót legnehezebb, sőt előrejtő műveltség nélkül épen nem lehet megérteni, innen sok nemzetnél épen a legjobb költők a legnépszerűtlenebbek.

Annak oka, miért kedveltetik valamely író, teljességgel nem nemzetiségeben keresendő, hanem azon arányban, mellyben ő népének műveltségéhez áll. Ha e műveltség még nincs kifejlödvé, s ha maga a költő sem áll magas fokon, mint a nép nagy tömege, akkor őt e tömeg meg fogja érteni... Ha föl emelkedik e tömegen, akkor bálmulni fogják ugyan őt, de általában érteni bizonyosan nem. Latjuk, hogy jelenkorunk egész ellenmondásban áll a régi korrall, mellyben művészetek és tudományok szabadon és nyíltan virágnak: midőn mindenkinek szabad volt, annak édesen-enyhítő gyümölcsét élvezni; midőn a büteljes nektárnak senki nem tevő eleje a költőleg bepáczolt aljasság mámorító, ragó mérget. Ezen szakadás a nép és művé-

tája is, hasonló kezdeményekből nőtt fel mostani fényes tekintélyeig.

Bécsben illy pozitív lépések ugyan még nem történtek, de hatályos előkészületek tekintendők azon számos cikkek az „Oest. Lloyd” című hírlapban, melyek mind Bécsben íratnak, és melyek által derekasan czáfoltatnak a bécsi „Gewerbsmänner”-ek, kik ügyességökben még nem igen biztatók, hatalmasan protestálnak a külföld jobb és olcsóbb áruinak concurrentiája ellen. A logikai diadal természetesen kétséges nem lehet; a védvámisták ugyanazon tompa fegyverekkel hadonásznak, melyeket a közhaszon védői annyiszor kivertek már az önzők markából: és azért bizton reményelhetjük, mikép a logikai diadal más diadalt is fog maga után huzni, és hogy, min örömmünk alapul, a szabad kereskedés elvei, midőn a világot bejárják, hozzánk is behatolnak, hol a kereskedés nemesek egy s zer, mint másutt, de kétszer van akadályozva, mint sehol, tudniillik, még közbenső vámmakkal is, melyeket más országokban, az országgazdászok minden egyéb tagadhatlan korlátozottságuk mellett is már századok óta megszüntettek, minthogy azokat pártolni senkisésem képes, ki a kereskedés természetét és történetét valaha csak meszirli is figyelmére méltatá.

Megyék.

BIHARBÓL. (Visszaemlékezés április 26-án tartott közgyűlésünkre.) Legközelebbi tudósításunk végszavában mondták, mikép B. Ö. beszédét azért nem emlík meg a többi akkoron szólókéi közt, mert feltett szándékunk volt azt külön foglalni 's belőle most és mindenkorra egy kis tanulmányt meríteni. Szabad legyen tehát e tekintetben adott szavunkat beváltani. Bizony legkisebb örömmünk sincs abban, ha egy a hazára nézve magunknál utólrhetetlenül nagyobb 's érdemesb polgár politikai eljárását kénytelen bírálgatni igénytelen csekélységünk. Ebben csak akkor gyönyörködhetünk, ha hasonlókká kívánánk válni valaha azokhoz, kiknek béke- 's rendbontó pártviselétének ime most is nemesak szigoron rosraljuk, hanem annak követésétől teljes bánattal idegenkedünk is! Aztán még nem nagy ideje, mert hiszen csak az 1845-ik év november havában történt, midőn mi legnagyobb meggyék legkeservebb állapotáról „Bihar és oppositio” cím alatt e lapokban értekeztünk, ugyis annyit-mennyit már elősorolánk B. Ö. azon lépéseiből, melyek négy országgyűlésen keresztül viselt kitűnő követségi állásánál fogva az egyetemes hazára nézve káros-helyesnek mutatkoznak. Ennélfogva nem szükség ezúttal messze visszameinnünk rég elmúlt, de szomorú következményiben feledhetlenül feumaradandó pártvezérei dícsőségére, annyival inkább, mert mi egyéb tevtanokon alapuló közgyűlési szerencsétlen állításait is illethetné, melyekkel a decemberi napok előtt 's alatt a megyét 's terembei hallgatóságát folytonos izgasban tartani üdvös taktikának véle: korszerű tanulság 's szükséges felvilágosodás tekintetéből olykor-olykor azokról is megemlékezünk.

Minő sikerrel vagy eredménnyel? azt vizsgálni nem ide való. Elég az hozzá, felszólításunk méltányos és becsületes volt. Méltányos, mert nem egyes pártgyanúk vagy mindennapi rágalmak után, mik a legjamborabb ember szűz tisztáztatlansága ellen is támadhatnak a koronás királyoktól kezdve le a sorompó-biztosig, — az erény és bünye egyiránt hajlandó közéletben — itélők meg őt, hanem a teljes nagyságában mutatkozó veszélyes irányból, melyet pártjának Tisza administrátorsága óta, fogadást, ígéretet megszegve kitűzött, 's mellyel a decemberi napoktól elődézte, de semmi esetre sem akadályozá. E viszontagságok vészfelhőit látók mi közelgően feldúlt meggyék határára akkor, midőn a nemzet és kormány alkotmányos figyelmeztetésül egy hónappal a nyomoruságos párháború kiütése előtt amaz erőltet hangokat közzétevők, melyek ha kimondatásuk

szetek 's tudományok közt a kornak és politikai viszonyainknak eredménye. 'S minthogy már egyszer az élet a költészetnek ősrassza, ez természetesen annál több nyersséget, izstapok fog magával hordani, minél zavarosb, homokosb, tisztatlanabb az élet, mellyből képleteit meríti.

Ha az igen tisztelt báró Eötvös ur ezeket átgondolja vala, bizonyosan nem fogott volna oly egyáltalában hamis ítéletet mondani a nyilvánosság foruma előtt, mint Petőfi összes verseiről bírálataiban*). Mellőzve azt, hogy a tisztelt báró kritikája nem is kritika: e mellett még egészen hamis elvekről is beszél benne. Hypothesiseket állít föl, melyeknek északi alapok nincsenek, és következményeket von, melyek a bihellenesség neveltségével határozzák. A tisztelt báró azt állítja, hogy a kritikának nálunk nem volt befolyása az irodalomra, mert a mi kritikánk soha sem nemzetiségi, hanem mindig idegen szempontból ítélt. Állítja továbbá: mikép a kritika vezeti az irodalmat mindenütt, de nem jár elől, hanem szépen a sereg mögött marad. — Állítja továbbá: hogy Goethe munkái egészen németek!?! A tisztelt báró nem látszik Goethe műveit egész pontossággal ismerni; mindenütt plastica, mindenütt nyomai a hellenek és romaiak alapos studiumának. Aztán Goethe munkái nem azért jöttek, mert németek! — Hiszen Goethe, mint tudva van, egyike volt a legindifferensb ferfiaknak, ki a német néptől nem fogadott el egyebet, mint nyelvet, 's ezt is azon egyszerű okból, mert nemetül legkönnyebben tudta eszméit kifejezni, miremeiket teremteni. Goethének a művészet cél és eszköz volt egyszerre, ő a népet, nemzetét soha nem véve tekintetbe: mig nemzete vértett — sőt elv értett, ő juhkoponyákat vizsgálgatott, hogy a Gallifele kaponyatan igaz voltáról meggyőződjen: mig a francia forradalom dühöngött — egy új világ tört be Európára, ő kellemes házi viszonyok közt római alagyakat dolgozott; „Anna le n'eiben egyetlen egy szócskát sem találhatni a német nemzet mellett; mialatt 1806-ban, mint ő maga mondja „die Welt in allen Ecken und Enden brannte.” Német-hon nagy nemzeti költője az Ostin-erzed trombitásainak

*) Pestü Hírlap SS0d. sz. maj. 14. 1847.

pillanatában nem lettek volna is egyéb egy tapasztalatlan ifju hibás előrelátásánál: mégis most, miután a bennök kimutatott gyászos veszély csakugyan megtörtént, egykori igazvultukon mégsem lehetne kételkedni. Becsületes, mert nem titkon, nem alattomban, mi egy alkotmányos polgárhoz nem illik, hanem az ország életkörülményeiből lehetőleg kifolyó nyilvánosság útján fejtegetők tényileg is hibásnak bizonyult politikai eljárását. Felsőzolásunkat még jóakaróink is „vakmerőség”-nek vették, attól tartván, hogy a „juratusi” cím, melly alatt „Isten bocsássa meg bűnünket!” szűk körre mért politikai pályánk hajnalán szót emelni 's akép a magyar iránytalan közvélemény elibe állni bátorokdánk: majd nem leend elegendő biztosság a divatozó türelmetlenség komoly következtetéseit ellen. Mások szánakozának felettünk, melly nem irizylendő állapot annak végmeggondolása által igazán is szánakozásra méltóvá lón, hogy az egyetlenegy alkotmányos keleti nép szenvedés-nevelte hazájánál a különböző politikai vélemények szabad nyilvánításához csaknem egész élet-resignatio kell: mert a jogszerű szabadság, vagyon- és személybiztosság közös jótékony gyűlésekben 's gyűléseken kívül az ellenzék által mint kizárólagos tulajdon önkényesen bitoroltatik, és még remény sem igen van ahoz, hogy ezen mindent felzaklató párttürelmetlenség valami gyászos véletlen közbejötté nélkül egyhamar lecsendesíthetessék. És valóban, a gondolat, hogy a nemzet legnagyobb fiának 22 évi halhatatlan érdemeket szerzett dícső népszerűsége is alig vala már elég, biztosabb part felé irányozni alkotmányos felvirágzásunk veszélyben forgó élet hajóját; a gondolat, hogy a valódi conservatív párt egyik legdicsőbb bajnoka 's terem-tője gyászos veszteségü halála esetére könnyű szerrel mondhatá magát megválni az élettől, melly kevés és gyér örömkök mellett csak sürü és mély keserőségeket nyújt, minderről tesznek szomorú bizonyosságot.

De mily hirtelen elváltozása az a sikamló politikai pálya szerencsenapjainak! Azon annyiszor megtapsolt, megélezzelt pártvezér, ki az 1844-iki országgyűléstől elszavalt követi jelentésében az adó tárgya felett gr. Széchenyi Istvánra is kiönté az ellenzéki türelmetlenség minden epéjét, 1847-ben április 26-án Bihar megye rendkívüli közgyűlésében a többek közt már ezeket is monda: „nem olly könnyű ma már ellenzékhez tartozni, mint hajdan (?). Tiszteljék az urak a mi véleményünket, mi is tisztelni fogjuk az önéket.” Így elméledett, mondjuk, pártalapszéki keserűségében azon jules bihari szónok, ki 1845-ben egy kis Deák Ferencz-féle önszeretetről lemondás — 's a természetből öröklött nagy lelki tehetséggel visszatartotta volna a decemberi napok dülő fergetegét! Melly szerencsés vezéri taktika őt aztán nagyob-bá, ezerszer nagyobb hazafivá is tette volna, mint a L. T. 's U — n kivívott összes győzedelmek!

Amde ő ezt nem tevő 's tenni nem is akará, mutatják ezt következő szavai: „Érjen bár engem a sors, nem bánom; de ne mondja senki, hogy más által vite ett a szerencsétlenségbe. Nincsenek mi köztünk gyermekek (?). En mindig ferfiaknak szóltam. 'S aztán uraim! politikai vétségért szenvedni nem szígyen.” Ezen szeretehabozó pártvezéri büs véleményben miket conservativeket leginkább csak azon kitétel érdekelhet: hogy politikai vétségért szenvedni nem szígyen. 'S itt keserűek, sőt legkeserűbbek tudniának lenni a tisztelt ur iránt; könnyen megmutathatók, mik azon hely-zet, mellyet a tisztelt ur szígyennek sem akar tartani, lealázó és szígyenítő. És ha a tisztelt ur politikai pályája elborult végnapján emberi szelidséggel körültekint, nem mondanja többé, hogy politikai vétségért szenvedni Magyarországon nem szígyen.

És miért nem olly könnyű ma már ellenzékhez tartozni mint hajdan? Mi sérthette, mi bánthatta meg a tisztelt urat olly nagyon, hogy még e szavakra is fakadni vissza nem

trombitálásával mulstja magát, és sentimentális „Stella”-ját meg „Egmont”-ját adatja elő. Nem a német elem jeles, kitűnő Goetheben, hanem a tiszta művésziesség. Hiszen különben épen legmesteribb teremtményeit egészen el kellene dobnunk. Peldául a „West-östlicher Divan”-t nemtelezőnek kellene tekintenünk, mert az egész idegen egöv alól veit idegen élet képlete, olly képlet, mellyen semmi nem e ihlet, hanem az egészen keletben mómorító aethere árad át... És dacára ezen magas művészségének, indifferens atalansá-gának, Goethe még sem volt, 's meg ma sem népszérü. Ennek oka bizonyára nem abban keresendő, hogy ő igenis nemetül, vagy nem nemetül irt; hanem mivel a nép tömegön fölállva, bizonyos műveltség szükséges, hogy az olvasónak elvül szolgáljon műteremtényeivel. Mig a hellenek egy faragott Apollo szépségét commentar nélkül felfogák, Winkelmannnak a nemeteket előbb figyelmeztetnie kelle a plastica szépségeire, 's azt nekik előbb mintegy szájokba raggni.

Kinek juthatna eszébe általában olly önkényes, semmin nem alapuló ítéletet mondani, mint a tisztelt báró ur? — Hogy a kritika a szellemesen teremtő báró urnál még nem érkezett el, az még nem bizonyítja azt, hogy a kritika mindig a műter-mények mögött sántikál, 's nem képes az irodalmi sereg elére állani, hogy annak fektelen csapatai közt műfegyvet hozzon be, 's a behozott fegyvet fön is tudja tartani. — Hiszen a kritikában nem arról van a szó: kimutatni, vajjon valamely költeményben magyar, hontentot, kínai, francia vagy német eszmék ural-kodnak-e. hanem a kritikának azt kell kimutatnia, vajjon költő művet a való, szép és jóérti szellem hatja-e át. — A tisztelt báró ur nagyon megvetőleg szel a kritikáról, 's gondolja: a nyelvhi-bák és hibás rhytmusokkal nem bajlódik; — de hát ki mondja a tisztelt báró urnak, hogy e pedans Schulfuchsereben áll a kritika? ezek csak apró raadások, miket a bíráló megtehet, ha a tiszta forma megtartását igen is szigoron megkívánja; de mit a magas szempontból itélő kritikus rendszerint mellőz, mert ez főleg a szellemet bonczolja, melly valamely műteremtényben, annak külségei által kedélyünkbe benyomódott... (Vége köv.)

borzadt? Talán valamelyik conservatív ember macska-muzsikát ordítottatott ablaka alatt? Talán szemtelen gúnyszavakat kiáltoza utána a féktelen sokaság, hogy eszébe juttassa az: „ah! engem is, engem is akartak ezelőtt diadal-ban körülhordozni,” fájdalmas védelmet? Avagy a közgyűlés-ben lezúgták, lepiszegték? vajjon nem e sorok írója hajigálta-e meg kövekkel a tisztelt urat csendes hazamentében? Ha tehát azért monda e véleményt a tisztelt ur, mert tapasztalta, hogy elleneben már a conservatívek is bátran 's férfiasan védik alkotmány-ada pártállásukat; mert minden nyilvános szavára, minden tetteire a különböző politikai vélemények méltányos és becsületes eltűrése folytán itt is amott is gondosan ügyelnek: ugy meggyőződésében, ha még százsorta gúnysosabb volna is — teljesen osztoznánk, mivel saját magunk is ugy vélekedünk, hogy csak a különösen méltányos 's egymás tulságait fékezni elég erős pártok hazafias 's egy szent célraí bugzó törekvése által remélhetjük legbiztosabban édes hazánk alkotmányos felvirágzását. 'S ebben meg, ugy hiszszük, mikép a tisztelt ur fog nekünk lenni határozott elvtársunk, következőleg nem subsummalhatja sőt érdemei méltó megbecsülésének veheti, és kell is, hogy vegye, midőn szavaira, mint egyik országos férfi auctoritására hivatkozunk. De ha a kormányrai gúnysos célzásokból vélekedék így, minthogy annak semmi alapja sincs, már akkor egészen más viszonyba lépünk a tisztelt urral, 's röviden azt feleljük: hogy ha a tisztelt ur április 26-án nem surran ki a tanácsházából, hizonyára — haliván a kormánynak annyiféyes, annyifáldásthozó tényei hálás megemléztetését, e — részben is velünk hasonló meggyőződésre fogott volna jönni.

Már most az eddig mondottakat röviden sommázza, a tanulság csak az, hogy ámbár nincsen semmi kétség az iránt: mikép meggyék olly pártkötőresek 's botrányokon esett keresztül, millyeneket hazánk a forradalmak szerencsétlen kora óta nem látott, 's mellyeknek gyászos emlékeztetése — vajha tanulsággul — maradékról maradékra fog alább szállni: mind-amellett lelkiismeretellenül cselekednénk, ha egyenesen azt állítanók, hogy ezen abnormis állapot a megyei municipalitás életre nem valóságából veszi származását. Ez nem igaz, ezt tagadunk kell. A bajeredete mindenkép a sine fine, sine lege garázdálkodó pártok viselote, 's a tanácskozási szokások rend-ellenes szabálytalanságában fekszik. És ha az actio kérdése melébb 's czélszerűleg el nem intéztetik, gyermekség is azt várni, hogy a kor téveszméi 's a vétkes igaztási szellem gyors elterjedése mellett a régi gyűlési rendszabályok elegendők legyenek korlátozni a még szemtelenebb kitéréseket. Eddig több helyütt, főkép nálunk Biharban, a széksértési kereset elrendelése jogának kétséges állása ugyszólván csak az ellenzék folytonos rakonczatlankodásainak szolgált menedékül 's ótalmul. Néha olly piszkos, hogy ne mondjam alávaló kiteleket hallánk, millyeneknek ismétléseért egy izetesb csapszékéből is kidobták volna a garázdálkodót: 's a többségben volt ellenzék zsarnoksága miatt megacitóni mégsem lehetett. Azért ott, hol a kenyér-irigységből támadó boszuvágy 's szeretetlenség a hazafiság legszentebb érzelmeit is gyakran aljas korteskedésre változtatják, a tanácsstermet politikus büntanyává 's jásíthatják, a vagyon- és személy-bátorságot semmivé tehetik és ezt nyelvükön az ország leg-bizonyosb kárára — szabadságnak nevezhetik, ott, esedezünk alázatosan, a legfőbb tanácskozási rendszabály mimó-doni foganatosíttatását, bármí volt légyen is az apák e rész-beni gyakorlata, pártok tetszésére, mintha mondanók önkényre bizoni, gondolatnak is a legszerencsétlenebb. Hajlandók vagyunk hinni, hogy a széksértési kereset törvényé-nek in promptu alkalmazhatása mellett a Beöthy-párt sem lehetlenítette volna olly sokszor a tanácskozáskor rendes folyamát. És ez megint milly sok és nagy politikai csapások-kat hártíthat el gyászoló meggyékiről?

Végeztül azon kérdésre: vajjon mi cél, mi gondolat vezérelhetett bennünket ekkor, B. Ö. politikai viselotének folytonos figyelemmel kíséretében? nyugott öntudattal vá-laszolhatjuk, hogy semmi más cél, semmi más gondolat, mint bátor, és ha kell, elszánt kifejtése a jobbnak 's czél-szerűbbnek az ellenzék szilaj türelmetlenségével szemközt. Továbbá öszinte 's bizodalmas felszólítás a nemzet és kormányhoz az alkotmányos elvek és szokások alapján meggyék régi viszontagságai megorvoslása érdekében. 'S mellyik ezen okok közül az, melly annyif keserűséget hagyhatna szíveink-ben, hogy a haza boldogsága nagy épületénél, melly Eö. J. szavai szerint még mindenikünknek elegendő munkát, vagy ha ugy tetszik, Chateaubriand-kint jutalmul halhatatlansá-got is adhat, mint különben is egymás jószándokait előmoz-dítani köteles hazafiak testvéri indulattal össze ne találko-zhassunk? Nincs 's nem lehet ezek közt egy is ollyan; de mindenik a legtisztább, a legalkotmányosabb elv, mellyet valaha követett a világ; a halhatatlan Siéyesnek elve, mikép: „érelyes és becsületes kormány soha és semmi esetben sem engedheti, hogy egyesek visszaéléseiért százezer alattvaló nélkülözze a jog és igazság jótéteményeit!” — B.

BUDAPESTI HIRHARANG. Szabad királyi Pest városa hatósága, mint hiteles kulföbül értesítve vagyunk, e jelen drágaság idejében több ezer mérő gabonát közpénzen vett meg, mellyet a molnárok ingyen ajánlkoznak megöríteni 's az abbólí kenyeret a pékek ingyen fogják megcsúnti, hogy így a szegényebborsu helybeli lakosok, a piaci árnál olcsóbb kenyérhez juthassanak. — Hiador azon gyanúsítása, mellyet Szigligeti „Mátyás fia” című drámájának eredetisége ellen intézett, zajt 's botrányt okozott, és mindenesetre igen sajnós, midőn írók illy után találkoznak egymással, legna-gyobb ovatosság nélkül illy váddal nyíltan föllépni pedig nem tanácsos. Nem tudhatjuk, mi lesz ez ügyből, de azt tudjuk, mikép „Mátyás fia” történeti személy, csaknem egész környe-zetével együtt, igen természetes tehát, hogy a vádló e dra-ma szövegében hasonlatosságot lelt tulajdon hasonló című

szinműv még tíz vádja ig vőjét gy is teljes adatasá talmát szerim tatásban fellépni tulajdon iránt se lenni, u nünkber drámájá nak elm szinte m szerint, lyesen v nyitatók sok emb kellemes élet ny lán, ha kon kiv lehetne kalmat sokkal k divatu p het hoss is nem r különös mos szá igen van — A pes igen jár fiak elég is hallot talán a v a főváros tisztelt a hanem f örömet élvezel mas dol gény fú vonnak szorgalm ban nem tin kívül minden legfölebl gokat, r bármely nyeret. ártana t hogy a — Mult tek, hos lábszárh bizonyos vaturacs kevés a tulajdoni nos, ha azok szá iránt a h főlemel kezelése fog illó fog nyit mulalóhé természé 's egésze ban, mi mikép ill it van a eljuthatn mindig v dával egy föllírsítés melegen tisztaság hogy mi még nagy mosdási használtá kedni fog napot a nem igen ni, 's ké u találm dán a v tulsó zse méz zsel mint hogy a tározás csakugy iszonyua le? Kezr éles szep ták, me volt kötv

macska-
len gúny-
gy eszébe
bit diadal-
özgyűlés-
rója hajji-
mentében?
rt tapaszt-
's férfla-
nden nyil-
kai véle-
t is amott
ha még
nk, mivel
különösen
ok haza-
mélhetjük
gását. 'S
g nekünk
nmálhatja
is, hogy
auctoritá-
ásból vé-
már ak-
's röviden
m surran
m annyi
sét, e —
na jönni.
za, a ta-
az iránt:
esett ke-
encsésellen
— vajha
i: mind-
en azt ál-
icipilitás
igaz, ezt
sine lege
ok rend-
kérdése
ég is azt
em gyors
legendők
t. Eddig
i kereset
nk az el-
enedékül
aváló ki-
izletesb
öbbség-
gsem le-
boszu-
elmeit is
steremet
zemély-
ág leg-
esede-
y mimó-
e rész-
mók ön-
b. Haj-
rvényé-
árt sem
rendes
sapáso-

gondolat
életének
attal vá-
ondolat,
's czél-
remközt.
és kor-
negyék
y ezen
ziveink-
y Eö. J.
t, vagy
atlansá-
előmoz-
alálkoz-
án; de
mellyet
milyen
nem
tudjuk,
örnye-
e dra-
e címü

szinművének tartalmával, 's ez mindenkor hasonló leend, ha még tizen irunk is drámát Mátyás fiáról. Az irodalmi orszá vádjá igen súlyos, mert, ha alapos, multját, jelenét 's jövőjét gyilkolja meg az irónak, nem jó tehát azt bár ki ellen is teljes meggyőződés nélkül használni. Hiador „Mátyás fia“ adatásakor nem is volt Pesten, csak hírlapokból olvasá tartalmát, és mégis illy súlyos váddal lép föl! Véleményünk szerint sokkal illőbb lett volna Szigligeti drámájának nyomtatásban megjelenését bevárni, és csak azután nyilvánosan fellépnie, ha teljesen meggyőződött volna, hogy szellemi tulajdonán elsajátítás büne követelték el. Ha minmagunk iránt sem bírnak kiméletek, méltányosak és igazságosak lenni, ugyan mikép követelhetjük ezeknek gyakorlását ellenünkben a közönségtől, a tömegetől? Szigligeti kinyomatja drámáját, úgy, mikép az szinpadunkon adato t, 's Hiadornak elmulasztatlan kötelessége leend saját két szinművét szinte minden változtatás nélkül, a színháznál levő kéziratok szerint, rögtön kinyomatnia, vagy az egész vádat ünneplésen visszavonnia. — Mult vasárnap este ünneplésen nyitatték meg a Szechenyi-liget, zenével 's világitással és sok ember jelenlétében. E sétány néhány év mulva igen kellemes leend, 's reggeli és esti órákban már most is sok életet nyújthat, főleg a közelebb lakóknak. Nem ártana talán, ha valamint itt, úgy más sétányon is, a fagyaldákon kívül olly bódé is léteznék, hol különféle gyógyvizeket lehetne kapni, miket reggel és sétálva kell inni; az illy alkalmat bizonyára sokan használnák, kik most gyógyvizeiket sokkal kisebb sikerrel otthon elkölteni kénytelenek, az újdivatu parányi szobákban, mikben már dohányozni sem lehet hosszú török-pipaszárból, ha a szomszéd szoba ajtaját is nem nyitja meg az ember. — A mostani vásárra semmi különös látványok nem érkeztek Pestre, és pedig igen ildomos számításból, mert midőn a gyomor éh zik, akkor nem igen van az embernek kedve szeméinek étvágyát kielégíteni. — A pesti színházi közönség, tisztelve a vendégszeretetet, nem igen jár most színházba, hogy a vásárra ide sereglett atyafiak elegendő helyet kaphassanak, 's eddig csakugyan nem is hallottunk még panaszt, hogy valaki kiszorult volna. Vagy talán a vásári közönség nagyon szerénykedik, 's nem akarja a fővárosi közönséget a színházból kiszorítani? Igen kérjük tisztelt atyánkfűt, csak e tekintetben ne szerénykedjenek, hanem foglaljanak el minden helyet, hiszen mi fővárosiak örömet vígasztaljuk magunkat azon öntudat al, hogy önöket élvezetben részesíthetjük. — Az iparegylet jutalmi szorgalm dolgozásra buzdítják a mesterinasokat, de azon szegény fiúk igen zúgolódnak, kik olly megrakott targoncákat vonnak, miket bármely telvér számár sem bírna el, 's ezen szorgalmukért mégsem kapnak jutalmat, ámbár semmi másban nem tüntethetik ki magukat, miután a számár szolgálókn kívül csupán mosogatásra és gyermekezipelésre használtatnak. Sok mester már szolgálót sem tart, hanem ennek minden dolgait az inas nyakába nyomja. Az illy inasok az án legfőlebb még csak a veréskitartásban gyakorolhatják magukat, melyet föltszabadulásukig annyira megszoknak, mint bármely lököző, ki már huszadszor eszi a vármegye kenyerét. Sok főlöse, vagy idő előtti egyet helyett nem ártana talán ollyant létesíteni, mely gondoskodnék arról, hogy a mesterinasok is emberi bánásmódban részesüljenek. — Mult vasárnap a budai hegyek közt egy nagy kigyót lőttek, hosszúsága hét láb volt, 's vastagsága csaknem emberi lábszárhoz hasonlított; természetes azonban, hogy itt nem bizonyos tánczosnó lábszárát, hanem valami átszellemült divatruccsát kell érteni. — Pesten nagy a panasz, hogy igen kevés a kőműves, mit sokan a bukaresti nagy tűzvesznek tulajdonítanak, 's ez meglehet, ámbár más részről az is bizonyos, hogy politikai mozgalmak közepett mindenütt nagyobb azok száma, kik lerontanak, mint azoké, kik építenek; egyébiránt a házuurak ezen hiányban ismét új okot látnak a lakbér fölemelésére. — Margit szigetén mint halljuk czélszerű építkezések vannak készülöben, 's jövő évben e gyönyörű sziget illő felvigyázat mellett a nagy közönség számára is meg fog nyitni, a szállítást gözösök eszközöndik; hogy ezen mulatóhely minden egyebet fölött elsőséggel bírand, az igen természetes, már csak azért is, mivel olcsón, kényelmesen 's egészen por nélkül lehet majd oda jutni. Addig is azonban, míg ez megtörténik, figyelmeztetjük a közönséget, mikép illy mulatóhelyre már is birhatna, ha akarna; imo, itt van a császárfürdő, oda gözösen minden órában olcsón eljuthatni, a kertecské árnyékos sétahelyül szolgálhat, zene mindig van, a pompás étterem és csinos kávéház, fagyaldával együtt, mindennel ellátják az embert, mit testének fölfrissítése kívánhat, 's ezenkül fürdeni is lehet, hidegen, melegen, mindenkinek tetszése szerint. Mindenben példás a tisztaság, 's a szolgálat olly pontos, akár korán, akár későn, hogy minden méltányos követelés megelégedhetik. Ha pedig még nagyobb számmal látogatnánk e fürdőt, 's nem csupán mosdási, vagy gyógyszerül, hanem egyenesen mulatságra is használtatnék, úgy kellemi bizonyára mindinkább növekedni fognának. Kísérte meg bár ki, töltsön el egy egész napot a császárfürdőben, 's meg vagyunk győződve, hogy nem igen érzend többé kedvet, magát Palotára kiközögtetni, 's kétszerannyit költeni huszadrésznyi élvezetért. — Egy új találmány a zsebtolvajokat végpusztulással fenyegeti. Budán a városmajorban e napokban egy ur sétált, frakja hátulsó zsebéből potrohos tárczát vont elő, bele tekinté, 's ismét zsebébe melyeszté. Ezt sokan láták, 's mi természetesb, mint hogy ezen sok ember közt zsebtolvaj is volt, ki azonnal a tárczát ur háta mögött termelt, 's néhány forduló után már csakugyan zsebébe is melyeszté enyves kezét; de azonnal iszonyuan kiáltozni kezdé 's visszarántá kezét. Mi történt vele? Keze egy új találmány vas kelepczébe jutott, melynek éles szegői mélyen megsebzék őt 's egyszersmind fogva tarták, mert a zseb fenekéhez és kelepczéhez erős szörzsineg volt kötve, melyet a furfangos ur azonnal megragadott, 's

rendőrhoz vezeté a lépre került tolvajt. Ezen új találmányt városi biztosoknak ajánlhatni, kik illy módon nyilvános helyeken mindennap becsiphetnek néhány zsványt, míg végre valamennyi még tulajdon zsebébe is csak félve fog nyulni. — E hó közepe felé Borri ur és Maywood asszonyág, bécsi táncművészek, nemzeti szinpadunkon vendégszerepeket fognak adni; mindkettőt igen dicserik, 's különösen a hölgyről beszélik, miszerint gyakran olly magosra ugrik, hogy szinte elunja magát a levegőben, míg ismét a földre visszaérkeznek; kívánjuk, hogy ezen unatkozásában a közönség közül senki ne osztozzék. —

FIGYELMEZTETÉS. Az iparműkiallítási díjazás, — még maig sem érkezvén meg az erdempeuzek, — június 2kán meg nem tartathaték; azonban még e vasár alatt bizonyosan megfogván jöni pénzeink, a kiosztás ünnepe június 13kára tűzött ki. Ha kik a videkről érkezendő díjazatok közül a határnapot Pesten meg nem várhatnák, méltóztassanak a jegyzői hivatalban akár megbizattaitak megnevezni, akár az iránt rendelkezni, hogy díjak, illető hatóságok útján küldessenek meg. Majus 31ken 1847. Elnöki meghagyásból. Csanády, jegyző.

Orosz hegyi Józsa a „Honleányok könyve“ szerkesztője tisztelettel kéri vidéki előfizetőit, hogy a megjelent 150 füzet vasári alkalmakon tovaszállításról gondoskodni sziveskedjenek. Lakik városház-utczában 282d. sz. alatt.

A PEST-VÁZSI VASUT-VONALON majus 24en utazott 8768 személy; 25ken 1192 sz.; 26án 700 sz.; 27en 1069 sz.; 28án 742 sz.; 29en 634 sz.; 30án 3915 sz. 'S így majus 24ketől 30kaiig bezárólag összesen 17,113 személy.

KÜLFÖLD.

NAGYBRITANNIA. (Magazin für die Literatur des Auslandes). Az angol parlament 658 tagot számláló alsóháza, eredetileg, úgy mint Poroszország másodcuriája, három különböző rendből állott, 's részből még most is áll, u. m.: a) a grófsági lovagokból (knights of shires), b) a városok képviselőiből (citizens, representatives of cities), és c) a mezővárosok követeiből (burgesses, representatives of boroughs.) III. Eduard alatt mindenik grófsági (megyei követ napi díja 4 shilling (egy shilling akkor 28¹/₂ ezüst kr. értékű volt) a városok és mezővárosok követei 2 sh. volt, míg azonban a kis városok szerfölött nagy kiadásnak nyilvánítottak, mondván, hogy a képviselés haszna e költséggel fel nem ér. VI. Henrik alatt az alsóház csak 300 tagból állott; chez VIII. Henrik idejeig 31, II. Károly idejeig ismét 182 járult, később Angliának Skóciával történt egyesítése ál al 45 skót, Irlandnak Nagybritanniához kapcsolása ál al pedig 100 ir tag. Az ekép áradt 658 tagot az 1832ben véghezment parlamenti reform is megtartotta, mely által számos avult városka szavazati jogát elvesztvén, ez új nagy városokra ruházott át. A reformbilét fogva csak London (a City) bir kiváltsággal, négy tagot küldeni az alsóházba; 135 város és városka (boroughs) Angliában és Walesben, Oxford és Cambridge egyetemi városok betudásával, kétét, 67 város és városka egyegy tagot választanak. Választó az lehet, ki a grófságokban 600 ft siget jövedelmző vagyonnal bir, a városokban pedig félannyival. Az egyetemes képviselői vagyontuk nem kötelesek kimutatni, szintoly kevéssé mint peerek és olly személyek legidősebb fia, kik vagyontuk szert grófsági lovagok lehetnek. Skóciában nem a vagyon tetelezi fel a választóképeséget. Az alsóházból különös törvények által kizárják: az angol és skót peerek; az irlandi peerek azonban csak úgy, ha Irland részére képviselő peerekké vannak megválasztva; hivatalban levő bírák, kivéve Angliában a master of the rolls-t; olly hivatalokat viselő statuslíriák, melyek 1705ki octob. 25k-óta létesítettek; minden vallásfelekezettek papjai, végre mindazon személyek, kik a kormányval valami szállítási vagy szerződési viszonyban állnak. A ki illy viszonyban áll és mégis a parlamentben ül, minden abban eltöltött napért 500 ft. st. bírságot fizet. Ha valamely tag vagyonában megbukik, a parlamentből egy évre kizáratik, mely idő alatt ügyeit rendbe kell hoznia; mi ha ez időben meg nem történt, a speaker új választást rendel. Egyéb törvények a parlamenti tagok képességi feltételeiről nincsenek, kivéve, hogy valamint a követek úgy a választók is bün elkövetése által jogukat elvesztik.

A meghalálozott Besborough lord helyébe irlandi helytartóvá Clarendon lord nevezetett ki.

FRANCZIAORSZÁG. A kevétkamarában majus 22kén Guizot ur, ki ideiglenesen a tenger- és gyarmatügyi tárczát is igazgatja, egy törvényjavaslatot terjesztett elő, a gyarmatokban eskütszék megalkotása és eljárásuk iránt. Ez által vége vettének ama részrehajlásnak, melyel a törvényeszek a rabszolgákat kinzó ültetvényesek iránt viseltettek.

Konstantinápolyból jelentik, hogy a francia követ, Bourquenez ur, Törökországban levő minden francia consulokhoz körlevelet bocsátott, melyben ezek oda utasítottak, hogy a görög alattvalókat azon esetre, ha panaszait alaposnak találandják, párfogásukba vegyék.

A mexikói consul Marseilleban az ottani kereskedelmi kamaránál írásban 's kormánya nevében ovást tett az észak-amerikai kormány azon határozata ellen, mely a különféle mexikói kikötőket, melyek az amerikai seregek által elfoglaltatnak, vagy jövendőben fognak elfoglalni, a semleges nemzetek kereskedésének csak a mexikói vámjegyzéktől különböző, 's a háboru költségei pótlásának czime alatt az Unio kincstárába folyó vámfizetés mellett nyitja meg.

(Allg. Ztg.) O'Connell halála nagy részvétre talált a francia sajtóban. E részvét egy idő előtt még nagyobb lett volna, mert O'Connell kissé ártott magának ez ország két pártjának szemében: a radicalok előtt, mert hadi fölforgatásaitól idegenkedett, a juste milieu előtt pedig Lajos Főlepel alkalmi kikélséi által az egyetemi kérdésben. Az Unifers, az ultramontan pártlapja, gúnyba foglalt neoro-

loggal jelent meg*), melyben nem annyira a nagy izgatónak, mint az egyház jámbor bajnokának tömjénez, 's O'Connell csaknem szentek közé iktatja. O'Connell kétségkívül egyháznak hü bajnoka volt 's azon feül korunk leghíresebb kolostori növendéke: eleinte, mint 16 éves ifju a löweni sz. domonkosiaknál, honnan őt a németalföldi nyugtalanságok kiütése üzte el, azután két évig a st. aumeri Jesuitáknál. Azonban Irlandra és a világra nézve mindenek előtt antik demokratikus alakul tünik fel és olly kifejlődéssel, millyen szárazföldi statusainkban nem, és csak ó Anglia védő intézetei alatt volt lehetséges. A Constitutio nnel ezt jegyzi meg: „Egy illy férfiú halála minden időben történet lett volna, azonban Anglia jelen súlyos állapotában és az Irlandot meglátogatott éhségben, elhunytja hasonlíthatlan fontosságu. Senki nem láthatja előre ez esemény következeit, sem pedig a hatást, melyet az angol cabinetnek és a három királyságnak sorsára gyakorland.“ Mindamellett nem tagadható, hogy a pártok Irlandban pár év óta lényeges átalakulásnak indultak, mely a repeal-mozgalmat tetemesen hátrébe szorítá; és e körülmény némileg gyengíti e halálos eset fontosságát, habár kétséget nem szenved, hogy olly lézagot hagy hátra, melyet az ujon fellépett vezetők közül egy sem tölthet be. Magára Irlandra nézve nem is kívánatos, hogy az ország politikai szelleme egy személyben maradjon összpontosítva. O'Connell elég sokáig élt, hogy nemzetét önmegfelekezéséből fölébressze és az elnyomatásból szabad öntudatra emelje, a kormányt és parlamentet pedig álhassa az alapos jogkiszolgáltatás kötelességének érzésével. Jóakaró kormánynak az utóbbi időkben inkább gyámol mint akadály volt; mert ámbár a kormánynak kellemetlen lehetett, illy nagytekintélyű alattvalót látni maga előtt, e hatalmas egyéni állás mégis másrészt azt a hasznot nyújtá, miszerint elég volt vele egyetérteni, hogy egész Irlandnak engedelmessérről bizonyos legyen. Ennyiből a feladat súlyosabb lön; az ir nép kevésbbé igazgathatónak, a szükségek elháríthatlanabaknak mutatkozhatnak. Azonban a meggyőződés, hogy az erő egyesülve mérséklettel vezet legbiztosabban célhoz, általa lön győzedelmes, 's ez O'Connell legszebb hagyománya, és ha egyszer az olly sokáig mostoha bánásmódot szenvedett testvérzsiget részére elő dözendi az igazság napját, akkor a repeal-tusa, mely az egyesült királyságot felbomlással fenyegeti, annak erősítésére fogott szolgálni, és ez eredmény a liberatorknak a honszerető ó-angolok szívében is diszoszlopot emelend.

SARDINIA. Dr. Duff angol orvos Genuában, ki O'Connell Dánielnek utolsó pillanatai fölött örködött, a „Galign. Messenger“ben következő jelentést tesz: Hétlőn, maj. 10ken látam O'Connellt először, akkor iszonyu hasmenésben szenvedett, nagy fájdalmat érezte a has nyomásakor; erős 's gyors érverés stb. Ezenkívül már évek óta chronikus bajban is szenvedett. Az alkalmazott gyógyszerek által a főntebbi körjelenségek szünni kezdtek, 's reggel felé sokkal könnyebben érzé magát. De O'Connell minden legegyszerűbb gyógyszer elleni utálatánál fogva ezen javulási állapot sokáig nem tarthatott; 11ken este vértörölődés új jelenségei mutatkoztak az agy felé, erre azonnal erőlyes rendszabályok tételtek, 's határozott javulás látszék bekövetkezni, azonban a beteg ismét vonakodott bevenni. 12ken este a körjelek veszélyeseknek mutatkoztak, O'Connell nyugtalan lön, 's beszéde minden összefüggés nélküli. Az elebbi gyógyszernek ismét alkalmaztatnak, de csekély sikerrel. Csütörtökön (majus 13.) a körjelek alvásrai nagy hajlammal folyton növekedtek, de álma nyugtalan volt; ábból minden pillanatban fölébredt; lélekzete fölőtte nehéz, az érverés nagyon gyenge, 's a beteg félrebeszél. A csütörtök 's péntek közli éjt mély 's erős álomban tölté, növekvő lélekzési nehézségekkel küzdve, 's midőn O'Connell a körülállókhoz szólott, azt képzélte, hogy Londonban van, 's ez értelemben beszélt. Pénteken sokkal rosszabb lett, lélekzete fölőtte súlyos 's nehézkes, hangja alig hallható 's a szavakat félíg elharapá; valamennyi körjelenségek növekedtek. Illy állapotban sinylett egész szombat éjig, a körülállók jelenlétét — mint látszék — tudva, hanem mozdulatlanul 's szólanul feküdt. A beteget Dr. Beretta itteni orvossal együtt ápoltam, nemkülönbön egy fiatal francia orvossal, ki őt Lyonból ideig kíséerte; halála előtti este dr. Viviani, Genua legidősebb gyakorló orvosával, ki itt nagy tekintetben áll, tanácskozást tartottunk. Ennek tanácsára is, mint utolsó szert, ismét pióczákat rakunk halantékaira, de mind hasztalan; tegnap (15.) éjjel 1210 óraker elhunyt, 's mint látszék, minden fájdalom nélkül. Franz egész idő alatt, míg O'Connell orvoslásunk alatt volt, alig bírhatnk reá egyszer, hogy gyógyszert vegyen be, vagy legalább a szükséges étket, 's macacsul visszatartá magát az ivástól egész 40 óráig. E körülmények nélkül halála bekövetkezte talán még egy ideig elhuzathatott volna, de lelki 's testi ereje egész kimerítése mellett, folytonos agytörölődási hajlammal összekötve, fölöslása 's elenyészte sokáig el nem marhadott volna.“

Genua, maj. 16. A haldokló O'Connell egyedül azt kérte orvosaitól, hogy a koporsót ne igen korán szegezzék le teste felett, élvé-eltettétől félvén. Leghőbb kívánsága lett volna Rómában IX. Pius áldása alatt halni meg, 's még ide érkezte előtt mondá, hogy ha utközben halna meg, legalább szívét tegyék le a catholikus világ fővárosában. E gondolatra, úgy mondják, a Bruce Robertre emlékezés hozta, ki halálos ágyán azt kívánta, hogy szive a szent földön. Krisztus sirja mellett temetessék el. O'Connell kívánsága teljesítetni fog: szive Rómába, halott teste pedig, szinte kívánsága szerint Irlandba fog vitetni.

GÖRÖGORSZÁG. Egy apríl 24ken kelt német levélben a sokszor emlegetett görög kölesnőről lényegesen ezek állnak: Midőn a 66,600,000 drachma (60 millió frank) köl-

*) Meg a magyar „Hetilap“ is! — Szerk.

